

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 347.43

DOI <https://doi.org/10.32838/TNU-2663-6468/2020.4/05>

Безена І.М.

КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради

МЕХАНІЗМИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Статтю присвячено дослідженню сучасних публічних процесів з формування нових механізмів антикризового управління в освітній сфері на регіональному рівні, які здійснюються в контекстах реформи та стратегічного розвитку освітньої системи. За результатами дослідження було відзначено актуальність сучасних практик управління освітою, серед яких: формування нових управлінських концептів освітньої діяльності в умовах надзвичайних ситуацій та кризи; перерозподіл сфер відповідальності в освітній сфері між регіональним рівнем та субрегіонами/територіальними громадами; партнерська взаємодія органів публічної влади регіонального/ субрегіонального рівня з інститутами громадянського суспільства в освітній сфері громади; нові практики реалізації державної політики на місцевому рівні через формування мережі закладів освіти, ресурсного забезпечення та бюджетування; вибудовування моделі стратегії розвитку освітньої сфери через інвестування інфраструктурних проєктів тощо.

Європейський досвід з децентралізації, сталого розвитку громад, подолання кризових явищ та стратегії розвитку регіонів свідчить про: системне бачення ситуації в освітній та інших суспільних сферах через моніторинг процесів, які проходять у регіонах, та упередження соціально-економічних криз; активну і дієву комунікативну дію, яка направлена на розвиток, єдність, прозорість і міцність суспільних норм, цінностей та діяльності публічних інституцій громади; людиноцентризм і послідовні дії на дотримання основ суспільної демократії через залучення громадян до процесів урядування в громадах; системний і спільний вплив на розвиток місцевої демократії та фінансової самодостатності громади; сталий розвиток суспільного сектору громади, який направлено на підвищення якості життя/діяльності/освіти людини. Основою публічної діяльності органів влади громади має стати послідовна комунікативна дія між суспільними інституціями та громадянами, що сприятиме розвитку взаємної довіри, відкритості й ефективності.

За результатами дослідження встановлено, що від системної діяльності публічних інститутів регіону та залучення громадських інституцій території залежать сталий розвиток території і ефективність антикризових заходів, наявність суспільної довіри з боку громадян, якість реалізації місцевих інфраструктурних проєктів у сфері освіти, позитивні тенденції соціально-економічних зрушень у вирішенні проблем громади.

Ключові слова: освітнє середовище, кризові явища, регіони, стратегія розвитку громади, інфраструктурні проєкти, взаємодія.

Постановка проблеми. Цифрова епоха людства в глобальному та національному контекстах, сучасні тенденції стрімкого техногенного розвитку, періодичні кризи у прагматизованій діяльності перебувають у надзвичайно нестійкому стані динамічного та структурованого аспектів розвитку. Публічні інститути влади (органи державної влади, місцевого самоврядування, громадянські інститути самоорганізації) перебувають в активному стані діяльнісної співпраці, яка страте-

гічно направлена на досягнення суспільного ідеалу в сталому розвитку регіонів та об'єктивного бачення/реагування на соціально-економічні, екологічні та інші проблеми. Загально-суспільні проблеми можуть бути в різних сферах, секторах та середовищах людської діяльності, можуть мати різні рівні розвитку ризиків – проблему, небезпеку або кризу. В окреслених критичних станах суспільної діяльності особливого значення набувають питання організаційної діяльності публіч-

ної влади: управління, організаційно-регуляторні чинники та практичні механізми, які вона застосовує для подолання або упередження некомфортного або кризового суспільного стану, враховуючи загальноєвропейські підходи й цінності, а саме людиноцентризм у процесах суспільного простору держави і регіону, які орієнтовані на принципове дотримання прав і свобод людини, сприятливого людського розвитку (освіта, культура, соціальна інфраструктура, безпека, екологія тощо) та сталий розвиток території.

В окреслених сегментах публічного простору основними напрямками реформи постає питання нових методів і механізмів співпраці між державною і місцевою владою, громадськими інститутами та громадянами, які буде направлено на ефективний і сталий розвиток, стабілізацію критичних ситуацій, динамічне подолання проблем/ризиків соціально-економічного та екологічного характеру в регіонах/субрегіонах/громадах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження проблем механізмів антикризового управління в соціальній і освітній сферах, реформи регіональної публічної влади, пошуку нових механізмів організаційної діяльності та шляхів розвитку місцевих громад знаходить своє дослідження в науковому середовищі. Науковці Т. Безверхнюк, І. Сенча, Т. Сивак, М. Іщенко, Г. Шамборовський, Т. Батракова, В. Храпкіна, В. Крикун, С. Ставченко, І. Денисенко, А. Бабич, С. Серьогін, Є. Бородін, В. Сиченко, Н. Шевченко, К. Романенко та інші досліджують окремі аспекти практичної діяльності громади в ході реформи з демократизації і децентралізації влади в Україні та застосування ефективного досвіду європейських країн для людського розвитку.

Але водночас проблеми дослідження стратегій і практичних тенденцій розвитку середньої, професійної та вищої освіти в контекстах регіональної діяльності публічної влади залишаються недостатньо дослідженими.

Постановка завдання. Автор ставить за мету дослідити сучасні управлінські процеси органів державної влади в антикризових стратегіях та актуальні механізми організаційної діяльності публічних інституцій Дніпропетровщини, яка за змістом направлена на сталий розвиток суспільства і людини, м'якого організаційно-управлінського подолання непростих та системних кризових ситуацій освітньої сфери в регіоні/субрегіоні/громаді.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останні події у світі підтверджують актуаль-

ність проблеми сталого розвитку і діяльності, спроможності публічної системи та суспільства до подолання нестійких станів розвитку і кризи. Беззаперечно, що потрібно в сучасному суспільному просторі сприймати нестійкість станів і кризи як закономірний і об'єктивний етап в соціально-економічному розвитку, який за змістом стимулює задоволення загальнонаціональних та регіональних суспільних потреб. Водночас у них формуються потреби в пошуку нових моделей поведінки і стратегій мислення/діяльності представників публічної влади, інститутів громадянського суспільства, суб'єктів господарювання, закладів освіти та людини.

Адже криза впливає на зміну змісту життєдіяльності в суспільній, економічній, соціальній, освітній, публічній системах та порушує їх організаційну стійкість, стимулює до пошуку нових ефективних і радикальних дій, які направлено на оновлення й очищення змісту діяльності від негативних явищ, становлення нового рівня розвитку системи. Причинами суспільної або галузевої кризи можуть бути: суб'єктивні; внутрішні; техногенні; зовнішні; об'єктивні; природні тощо. Серед суб'єктивних причин постають вади в системі управлінської діяльності освітньої системи: діяльність, яка не враховує аналітичний спектр оцінки результатів життєдіяльності та призводить до змістових помилок і викривлень у розвитку; розбалансованість управлінської системи і волюнтаризм посадовців, протистояння старого і нового підходів діяльності; порушення принципів демократії та державно-громадського управління, нормативних основ освітньої діяльності тощо.

Основою процесів діагностування кризи є сукупність аналітичних методів, які направлено: 1) на виявлення проблем освітньої системи; 2) на слабкі та ефективні місця в діяльності; 3) на оцінку рівня управлінського впливу на індикатори відхилень від заданих параметрів; 4) на визначення й застосування нетрадиційних методів менеджменту для зниження негативного впливу та подолання післякризових наслідків; 5) на бачення тенденцій та розуміння важливості в послідовному системному діяльнісному підході до ситуації. Організаційну основу антикризового управління буде становити управлінське рішення з урахуванням сучасних реалій освітньої і управлінської системи, обмеженості фінансових та інших ресурсів, проблеми з об'єктивною оцінкою стану ситуації та ризиками змістової стратегії діяльності. В окресленому контексті займатимуть особливе місце технології і зміст антикризового

управління в освітній системі, яке має проходити послідовно, відповідально, професійно, швидко та ефективно.

У подальшому особливе значення належатиме процесу адаптивного реагування публічними інститутами громади, бізнесу, соціальними установами, сферою життєзабезпечення і закладами освіти на передкризові/кризові виклики. В останній рік актуалізувались глобальні, національні й регіональні проблеми, зокрема поширення пандемії коронавірусу як кризи/загрози здоров'ю людини, а від цього – зміни форми і змісту організації життєдіяльності, навчання і роботи, та кризи в інших сферах суспільного середовища як загрози суспільної та індивідуальної. На нашу думку, в окресленому плані актуалізуються два ключових питання: 1) *сприйняття*: за яких умов суспільство та людина можуть сприймати і аналізувати будь-яку життєву подію не як кризу?; 2) *реагування*: що потрібно зробити для розуміння, стратегії діяльності й упередження, які якості та компетенції потрібно самостійно розвивати і навчитися ними користуватися в життєвих практиках?

Зокрема, в суспільному просторі ми найчастіше зустрічаємо цілу низку можливих кризових станів у різних сферах людської діяльності, наприклад, в економіці, політиці, соціальній сфері, освіті, медицині, правоохоронній системі, екології, міжособистісній – психолого-емоційній тощо. Кожна галузева модель явищ і процесів кризи виходить на ключову фігуру суспільства – людину. Здебільшого події/факти/ситуації кризових явищ в суспільстві, які спричинено взаємовідносинами публічної влади і спільнотою населення, відбуваються через соціально-економічні чинники. Дослідники визначили, що ефективний «людський розвиток» відбувається в особистості або суспільстві, які мають стійкі принципи і діяльнісні риси публічних інституцій протидіяти кризовим явищам у соціально-економічній сфері на загальнодержавному та регіональному рівнях, проявляти гнучкість, ціннісну стійкість, життєздатність, діяти нестандартно й ефективно тощо [1, с. 16].

Разом із тим сталий розвиток та криза в суспільному процесі діяльності громади завжди виступають антагоністами, а результатом їх протистояння постає етап поглиблення кризи або вихід на новий рівень розвитку і добробуту людини. Адже прогресуюче інформаційне суспільство висуває перед національною освітньою системою ряд нових вимог/стратегій: педагог має сформувати

в особистості компетенції життєвої ваги шляхом спільних кроків; здобувач освіти має сформувати власні якості мотиваційних факторів у активному пошуку й винахідництві нових знань, які стимулюватимуть самостійне прийняття рішень у складних і нестандартних життєвих ситуаціях; управління в освіті шляхом лідерства, емоційного інтелекту як провідник змін, компетентний у стратегіях діяльності і прийнятті рішень у стійких/нестійких ситуаціях; органи державної влади повинні сформувати регуляторні стратегії і новий зміст освіти через стандарти, програми, підручники, які актуальні в сучасному світі й відповідають запитам особистості.

Відповідно до чинного законодавства України органи місцевого самоврядування (далі – ОМС) перебувають на передньому плані в розвитку регіональної/субрегіональної громади, відповідно, здійснюють гарантування у справедливому застосуванні законодавства, розвитку управлінської самостійності об'єднаної територіальної громади (далі – ОТГ) та реалізації повноважень у публічній діяльності через правотворчість, правозастосування і правореалізацію. В окреслених аспектах ми підтримуємо думку окремих дослідників, що «кризові явища знаходять глибинний прояв саме на рівні територіальних громад» [2, с. 67]. Адже через важелі самодостатності самоврядності реалізуються самостійність і функціонування місцевого самоврядування, яке досягається через базу місцевого бюджетування (доходи–видатки). Чим вищий рівень самодостатності ОМС, тим активніше вирішуються місцеві проблеми в соціально-економічному розвитку території та пом'якшуються стани кризи або надзвичайних ситуацій. Освітня галузь громади є фактором майбутніх перспектив розвитку громади та постає індикатором її самодостатності, яка є найбільш чутливою до питання достатнього фінансування системи, що впливає на змістову якість освітньої послуги. Тому, відповідно, прийнятним шляхом стратегії розвитку місцевої інфраструктури й освітньої сфери постає перспектива сталого розвитку без критичних/кризових тенденцій: основою стає соціальне партнерство «держава-бізнес-суспільство», яке направлено на ефективну організацію місцевої інфраструктури; сталі стратегії підтримки й інвестування в мережу місцевої громади та суб'єктів діяльності (самоврядування-бізнес-особистість); відкритість, активність, доступність, спільність інтересів і відповідальність усіх учасників вибудовування сталого розвитку громади.

Сучасна освітня сфера регіону представлена такими організаційними елементами: органами влади регіонального і місцевого/субрегіонального рівня з управління у сфері освіти; мережею закладів освіти території (дошкільні, шкільні, професійні, фахової передвищої та вищої освіти); консультативними інституціями, призначеними для закладів освіти; партнерами, які є суб'єктами життєзабезпечення діяльності закладів освіти (енергопостачальні, водопостачальні, газопостачальні, транспортні служби). До ключових пріоритетів і завдань сучасних закладів освіти та управлінської вертикалі освітньої сфери постали сім складників: реалізація принципів автономії закладу освіти; відкритість, прозорість та підзвітність закладу і управління освіти перед громадою; забезпечення повноцінного й ефективного державно-громадського партнерства; стимулювання лідерства в освіті; заохочення і визнання громадської акредитації закладу; забезпечення диверсифікації джерел фінансування та прозорість використання інвестиційних надходжень (державного, місцевого, приватного) до закладів освіти; модернізація/оновлення змісту освіти (середньої, професійної, вищої) для досягнення високої якості формування життєвих компетентностей у особистості та її успішної самореалізації в житті.

Кризи та їхні ознаки в системі освіти громади в регіоні визначаються так: 1) *внутрішня* (проблеми кадрового забезпечення освітньої діяльності; методики та зміст викладання навчальних предметів; механізми, принципи та методи управління в закладі освіти; ресурсне забезпечення освітнього простору закладу освіти; взаємовідносини учасників освітньої діяльності та ефективність їхньої співпраці в процесі діяльності тощо); 2) *зовнішня* (управлінські впливи: механізми, принципи, ресурсне забезпечення мережі закладів та практика діяльності; зміст нормативів з організації освітньої діяльності; державна політика у сфері освітньої діяльності; відповідність змісту освіти запитам суспільства та життєвим практикам особистості; кадрова політика у сфері освіти; мережа закладів освіти та комфортні умови для їх функціонування; державно-громадське управління в освіті та розвиток автономії закладу освіти; комплексний інфраструктурний розвиток освітньої та діяльнісної допоміжних систем (енерго- та водопостачання, дороги, сфера послуг) тощо); 3) *суб'єктивна* (управлінська культура в системі освіти, принципи, механізми та практика діяльності; розбалансованість функцій управління, збій в організаційній

роботі, стратегії діяльності; психологічно-емоційні аспекти управлінської діяльності; низький професійний рівень посадових осіб, кулуарні рішення, корупція, низька культура демократії; закритість і непрозорість процедур організаційної діяльності; державно-громадське управління та демократичні основи діяльності тощо); 4) *об'єктивна* (відсутність інноваційних процесів, застаріла система управління та неактуальні підходи до її реформування тощо); 5) *техногенна* (стан мереж енергозабезпечення будівель закладів освіти, енергозберігаючі технології та альтернативи їх забезпечення; стан транспортного забезпечення підвозу суб'єктів освітньої діяльності, інфраструктура доріг та їх технічний стан; ризики техногенних аварій тощо); 6) *природна* (глобальне потепління клімату та забруднення навколишнього середовища; стихійні і природні катаклізми, які виникають у регіоні, та шляхи їх усунення тощо).

Провівши дослідження ситуації в освітній сфері регіону, ми дійшли таких висновків: 1) постійне обмежене фінансування життєдіяльності освітньої системи та її змістової складової/ресурсного забезпечення призвело до перманентного кризового стану; 2) фінансове забезпечення засновниками здійснюється лише на ключові статті видатків: заробітна плата та відрахування; енергозабезпечення; придбання підручників; підвіз до закладу та харчування пільгових категорій здобувачів освіти; в окремих закладах освіти фінансувались: поточні ремонти або кризові проблеми; 3) закритість процедур використання і розподілу фінансових ресурсів для вирішення кризових проблем закладів освіти; 4) розбалансована мережа закладів та відсутність стратегії фінансування для повноцінного забезпечення сталого розвитку освітнього середовища; 5) ручні або суб'єктивні механізми фінансування мережі закладів, які поглиблюють вади системи. Таким чином, постає актуальне питання про подолання застарілих механізмів виконання зобов'язань засновниками закладів освіти, що призводять до поглиблення фінансової кризи системи освіти регіонів та втрати ефективного змісту розвиваючого середовища і якості освіти. Наше національне суспільство та окремі регіони поки що перебувають в стані перманентних ризиків, які пов'язані з минулим періодом розвитку та рівнем динамічної здатності реально аналізувати й визначати їх наявність, розв'язувати проблеми і упереджувати негативні наслідки.

Відповідно, на думку експертів, принципи державного антикризового управління включають такі позиції: 1) наукове обґрунтування антикризових заходів у соціально-освітній сфері регіону; 2) стратегічно виважені правові аспекти організаційної діяльності органів управління освіти та відкритості, прозорості й демократичності їх організаційних процесів; 3) гнучка фінансова політика в окреслених аспектах; 4) надання допомоги підприємствам, які забезпечують життєдіяльність системи/мережі освіти регіону; 5) пріоритетність соціальної справедливості населення в доступності до освітніх послуг регіону; 6) підтримка самостійної зайнятості освітнього простору населення на території громади [3].

Отримані результати свідчать, що на регіональному рівні актуалізуються нові механізми сприяння і стимулювання реалізації різних інфраструктурних проєктів, які сприятимуть ефективному подоланню системних/галузевих ознак кризи в освітній і ресурсно-енергетичній сфері громади. Саме послідовні та професійні кроки реалізації заходів у різних сферах діяльності на території громади сприятимуть процесам зростання, підвищення конкурентоздатності суб'єктів, соціального партнерства суб'єктів життєдіяльності на території. Наразі ефективним результатом окресленого організаційного етапу діяльності органів влади постає питання «активних, динамічних і позитивних змін» у соціальних життєвих практиках, направлених на покращення рівня життя громадян, «додолучення жителів до громадсько-активної співпраці з органами місцевої влади у вирішенні проблем території» [4, с. 199].

На підтвердження вищевикресленого є слушна думка, що «моральні світогляди ефективно обмежують волю тоді <...>, коли вони укорінені в етичне саморозуміння, що скріплює турботу про власне благополуччя із зацікавленістю у справедливості», та окреслено типи соціального партнерства «інструментальної», «стратегічної» та «комунікативної дії» [5, с. 124]. Відповідно, регулярне проведення консультацій влади з громадськістю сприятиме налагодженню взаємодовіри – системного та відкритого діалогу. Таким чином, саме через створення умов для участі громадян у процесах розроблення проєктів рішень з питань розвитку мережі закладів освіти, ефективності їхньої діяльності, реалізації інфраструктурних стратегій в освітній сфері громади, реалізації прав і свобод громадян, задоволення їхніх соціальних, культурних та інших інтересів тощо.

Завдяки конкретному соціальному партнерству в Дніпропетровському регіоні було створено ефективні механізми подолання проблем та окремих тенденцій кризи соціальної інфраструктури громади та через проєктний менеджмент влада долучилася до програм U-Lead в Україні. Так, за три останні роки у 71 ОТГ Дніпропетровщини було подано 240 пакетів інвестиційних проєктів. Донорами виступили: державний, обласний і місцевий бюджети, кошти місцевих громадських інституцій, суб'єктів господарювання та міжнародних структур [6]. Місцеві проєкти співучасті включають: стимулювання бізнес-проєктів – виробничі кооперативи і підприємства для зміцнення соціально-економічної інфраструктури громади; реконструкцію і будівництво: будівель закладів освіти, водогонів, місцевих доріг, енергоефективність соціальних об'єктів, благоустрій території і сміттєзвалищ тощо. Науковці відмічають, що значимим є питання «ефективності публічного управління як засобу впливу демократичних суспільств на самих себе» [7, с. 114]. Без сумніву, системні дії влади та суб'єктів проєктів співучасті надають можливості долати кризові явища в освітній сфері регіону та місцевих громад, що позитивно оцінюється жителями території, та долається напруга в оцінці ефективності публічної влади та змісту освітньої діяльності закладів освіти території.

Окремо необхідно окреслити останні події світової кризи, яка пов'язана із ситуацією COVID-19 та діяльністю регіональних інституцій, і діяльність освітньої сфери в її попередженні і подоланні. Адже ми розуміємо, що є питання рішень – політичних, управлінських, медичних, освітніх тощо. Найактуальнішим чинником постає питання спроможності освітньої системи працювати й отримувати ефективні результати в якості освіти на дистанційному та інтегрованих форматах [8, с. 104]. Аналіз ситуації освітньої діяльності в громадах на період карантину визначив припинення денного навчання і колективного навчання в закладах освіти та перехід на дистанційні/цифрові форми освіти. Разом із тим окреслені управлінські заходи показали: 1) неготовність, як управлінських, так і освітніх структур, до змістової роботи в кризовий період (відсутність державної дистанційної освітньої платформи, обмеженість технічних можливостей, відсутність регуляторних нормативів, становлення моделі освіти в дистанційному навчанні, прогалини ресурсного забезпечення змісту шкільної

освіти, обмеженість уявлення/розуміння про перспективи дистанційного навчання тощо); 2) адміністрація закладів освіти і педагогічні колективи було зорієнтовано на самостійний пошук каналів і форм дистанційної освіти (спроби застосування Viber, ZOOM тощо, проблеми з оцінюванням компетентностей, обмеженість професійних навичок учителів, відсутність стійкого охоплення цифровими системами території тощо); 3) невизначеність, що буде далі, і чи обмеження в колективному навчанні є аксіомою в даній ситуації, чи є інші альтернативи у формі навчання молодого покоління.

Очевидно, постає питання про регуляторне розширення змісту дистанційного навчання: очно-дистанційного формату, шляхом регламентного розмежування очного періоду (консультативних і оціночно-зрізових занять, тестування, діагностування, зміни тощо); початкова школа потребує іншого формату організації освіти (поділ на підгрупи, зміна навчання, формування навичок самостійності організації навчання, формування навичок самостійності в навчанні тощо); реально окреслити управлінські чинники організації освіти без імітації процесу розвитку, а послідовного, безпечного й ефективного середовища. Відповідно, в перший період карантину значно змінились потреби/вимоги до поліфункціональності закладу освіти, менеджменту, вчителів, здобувачів освіти. Адже можливості освітньої діяльності закладів освіти і стан цифрових мереж у доступності до навчальної інформації були дуже обмеженими. Стара освітня модель не давала можливості трансформуватися системі під нові ризики, а спроможність і неготовність особистості здобувача до самостійного проходження курсу навчання без присутності вчителів, дорослих осіб ще поглиблює розрив у проблемному колі «вчитель-знання-мережа-дитина». В цьому контексті підвищуються потреби особистості й закладу освіти в розвитку мережі цифрових систем, їх функціональності, методичного наповнення сайтів школи актуальним навчально-методичним блоком ресурсів, новими підходами управління освітньою системою для виконання функцій освіти і формування освіченої людини. Але дослідження окресленої теми потребує більшого і глибокого управлінського аналізу для подолання кризи навчання та функціонального розвитку змістового складника через різні джерела освітньої діяльності: вчитель, цифрова платформа, самостійність тощо.

Один зі шляхів подолання структурної кризи системи освіти окреслюється в управлінській діяльності ОМС. Із числа закладів освіти та культури (школа, позашкільний заклад, спортивні та культурні установи) можуть створюватися поліфункціональні заклади освіти у змісті, формі і з новими завданнями: мережа закладів; освітній округ (ступені освіти: початкова, базова – гімназія, основна – ліцей з відповідним профілем навчання, допрофесійна освіта); структура закладів залежить від освітнього статусу: опорний та філія; соціальні передумови для повноцінного навчання: підвіз суб'єктів освітньої діяльності, сучасне ресурсне забезпечення освітнього простору, організація повноцінного харчування, охорони здоров'я і фізичного розвитку тощо. Отже, ключовими процесами в окреслених елементах організаційної та ефективної спільної організаційної діяльності державних та господарюючих інституцій, до яких відноситься й освітня система, є процеси гнучкості моделі, стратегії діяльності, державно-громадського управління процесами, прозорості і ефективної комунікації, про які ми раніше відзначали.

Висновки. Таким чином, отримані результати свідчать, що актуальними механізмами антикризового управління освітньої сфери регіону є: 1) організаційне посилення аналітичного блоку публічної влади у сфері освіти з виявлення кризових проблем, оптимізації механізмів регулювання системи і виявлення прихованих ресурсів у її розвитку в регіоні; 2) розбудова механізмів державно-громадського управління в процесах вирішення проблем освітньої системи на місцевому рівні; 3) нерозв'язані проблеми та прогалини поточного управління життєдіяльністю інфраструктури впливають на ефективність діяльності освітньої сфери регіону; 4) місцевий практичний досвід співпраці колективної, індивідуальної, міжгромадівської, міжрегіональної і комунікативної дії, які стають основним партнерським ресурсом для ефективного розвитку регіону; 5) розбудова нової моделі фінансового і ресурсного забезпечення освітнього середовища, вибудовування нової мережі закладів освіти; 6) пошуки змісту і форми дистанційного навчання дітей початкової та базової школи в глобальних кризових ситуаціях. Відповідно, перспективною проблемою подальших розвідок регіонального рівня постають питання дослідження механізмів впливу ОМС, органів управління освіти громади на розвиток гнучкої і розвиваючої освітньої моделі на території.

Список літератури:

1. Людський розвиток в Україні. Модернізація соціальної політики: регіональний аспект : колективна монографія / за ред. Е.М. Лібанової ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ, 2015. 356 с.
2. Крикун В.Б. Особливості здійснення антикризового управління економікою на рівні місцевого самоврядування. *Право і безпека*. 2010. № 3 (35). С. 66–69.
3. Батракова Т.І., Сардак А.О. Механізм реалізації антикризової стратегії держави, антикризові заходи. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Випуск 14. Ч. 2. С. 25–28.
4. Бородін Є.І., Безена І.М., Марк Е. Генсон про шляхи демократизації та децентралізації публічних інституцій держави. *Публічне управління та митне адміністрування : науковий збірник*. 2019. № 3 (22). 290 с.
5. Хабермас Ю. Постнаціональна констеляція и будуще демократии. *Логос*. 2005. № 4–5 (39). С. 105–145.
6. Децентралізація дає можливості – Дніпропетровська область: формула успіху / Сайт Дніпропетровського ЦРМС. URL: <https://decentralization.gov.ua/areas/0562>
7. Habermas J. *Between facts and norms: contributions to a discourse theory of law and democracy*. Cambridge, Massachusetts : MIT Press, 1996. 631 p.
8. Безена І.М. Демократизація публічного управління і інформаційно-медійний розвиток компетентностей його посадовців. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2019. № 3 (67). С. 27–32.

Bezena I.M. REGULATIONS OF ANTI-CRISIS MANAGEMENT IN THE FIELD OF EDUCATION UNDER REFORM: REGIONAL ASPECT

The article is devoted to the study of modern public processes for forming new regulations of anti-crisis management in the field of education at the regional level which are carried out in the context of the reform and strategic development of the educational system. According to the results of the study, the relevance of modern practices in education management was noted, they are: the formation of new management concepts of educational activities in emergencies and crises; redistribution of responsibilities in the field of education between the regional level and subregions/territorial communities; partnership interaction of public authorities of regional/subregional level with civil society institutions in the educational sphere of the community; new practices of state policy implementation at the local level through forming educational institutions network, resource provision and budgeting; building a model of strategy for developing educational sphere through investing into infrastructure projects, etc. European experience in decentralization, sustainable community development, crisis management and regional development strategies shows a systematic approach to the situation in education and other social spheres through monitoring processes, which take place in the regions, and preventing socio-economic crises; active and effective communicative actions which are aimed at the development, unity, transparency and strength of social norms, values and activities of public institutions in the community; applying human-centered approach and consistent actions to uphold the foundations of social democracy through involving citizens in community governance processes; systemic and joint influence on developing local democracy and financial self-sufficiency of the community; sustainable development of the public sector of the community which is aimed at improving the quality of life / activity/education of a person. The basis of public activity of community authorities should be a consistent communicative action between public institutions and citizens, which will promote the development of mutual trust, openness and efficiency.

According to the results of the study it is established that systematic activity of public institutions of the region and involvement of public institutions of the territory influence on the sustainable development of the territory and the effectiveness of anti-crisis measures, public trust on the part of citizens, the quality of local infrastructure projects in education, positive trends in socio-economic changes in solving community problems.

Key words: *educational environment, crisis phenomena, regions, community development strategy, infrastructure projects, interaction.*